

מאמר נחמות ישראל

איתא במדרש תנחומא פ' ואתחנן על הפסוק ואתחנן א"ה: זש"ה (ישעיה ל') כי עם בציון יושב ובירושלים בכה לא תבכה חנון יחנך לקול ועקך גו' מה כתיב למעלה מן הענין ועריו נתתי לראובני וגו' למד משה את באי עולם שלא יאמר אדם הואיל וחולי מסוכן ועשה דייתיקי וחלק כל אשר לו לא יאמר הואיל שעשה דייתיקי לא יתפלל עוד, אלא יתפלל שאין הקב"ה פוסל תפלת כל בריה שהרי משה עשה דייתיקי שנאמר ועריו נתתי לראובני ולגדי ויאיר בן מנשה לקח, ולמכיר נתתי את הגלעד ואצוה אתכם בעת ההיא לאמר ה' א' נתן לכם את הארץ הזאת לרשתה ואת יהושע צויתי בעת ההיא לאמר הרי דייתיקי שמא תאמר עמד לו ולא התפלל ת"ל ואתחנן א"ה עכ"ל, צ"ל איך לומדין מואתחנן שאין הקב"ה פוסל תפלת כל בריה הא מואתחנן רואין את ההיפך דהא מי לנו גדול ממשה רבינו וגם תפלתו לא נשמע ולא נתקבל, ובכלל שלא להתיאש מלבקש רחמים ילפינן מחזקיה כדאיתא בגמרא דברכות (ו.) דאמר חזקיה לישעיה כך מקובלני מבית אבי אבא אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים ע"ש, אבל מה אנחנו לומדים מהא דואתחנך ואיזה קשר יש להפסוק דכי עם בציון יושב וואתחנן, ומה הכוונה שמשה רבינו התחנן לפני הקב"ה אעברה נא ואראה את הארץ הטובה, ומה ענה לו הקב"ה עלה ראש הפסגה גו' כי לא תעבור את הירדן הנה למה מדייק לומר הנה, הנה כל ההתאמצות וההשתדלות של משה רבינו לעבור את הירדן היה כדי להשיג שלש זכויות נשגבות: א) ליהנות מהמראה של הארץ שישמח לבו מהנאת הראיה שיראה בעיניו את הארץ הקדושה אשר היא הארץ היחידה שהבטיח הקב"ה לעם ישראל ע"י אבותיהם הקדושים לתת להם לנחלה לעולם ובגללה סבלו בני יסורים נוראים, רד"ו שנה במצרים ובמדבר ארבעים שנה כדי להכשירם לעלות לארץ ישראל, וראייה לדבר חשוב ויקר מאד ג"כ להנאה יחשב ותקנו ברכת הנהנין אפילו על הראיה לבד דאפילו כשרואין פרי חדש פעם הראשונה שבשנה זו מברכין ברכת שהחיינו, על אחת כמה וכמה שהיה שמחה עצומה והנאה גדולה למשה רבינו כדאיתו פעם הראשונה את ארץ ישראל, אין לאל ידינו לשער גודל רגשות השמחה של משה רבינו בשעת הראייה. ב) אין לתאר ואין לשער גודל התגברות החשק והנעוועים שנתעוררו בלבו של משה להכנס לארץ כדי לקיים מצות התלויות בארץ

מאמר נחמות ישראל

בארץ אשר המה מצות מהתורה שא"א לקיים אותם בחוץ לארץ כדאיתא בגמרא דסוטה (יד) דרש ר' שמלאי מפני מה נתאוה משה רבינו ליכנס לארץ ישראל וכי לאכול מפריה הוא צריך או לשבוע מטובה הוא צריך, אלא כך אמר משה הרבה מצות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא בארץ ישראל איכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולו על ידי ג' חשק להכנס לארץ ישראל בשביל קנין השלימות לתקן נשמתו ולהכינה לזכות שתכנס לארץ ישראל של מעלה לפני ה' שהיא ארץ החיים בשביל הנשמות הקדושות כמו שאמרו רז"ל שהיה משיח עם נפשו ואומר לה להיכן את עתידה לילך והשיבה אתה לך לפני ה' בארצות החיים, והשיב לה שובי נפשי למנוחוכי, עיין באלשיך פ' ואתחנן מ"ש לבאר המאמר.

ול"נ לבאר ע"פ מ"ש לפרש הא דכתיב בהתחלת התורה בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, למה כתיב בההין יתירים, ה"שמים, ה"ארץ, ונראה שיש לפרש את זה בהקדם מה שבארתי דברי שלמה המלך שאמר בקהלת א': והארץ לעולם עומדת, מה נעשה בהמאמר דתנא דבי אליהו ששת אלפים שנין הוי עלמא, עיין בסנהדרין (צו) ובע"ז (ט) ורב קטינא אמר שית אלפי שנין הוו עלמא וחד הרוב שנאמר ונשגב ה' לבדו ביום ההוא, תניא כותיה דר' קטינא כשם שהשביעית משמטת שנה אחת לו' שנים כך העולם משמט אלף שנים לשבעת אלפים שנה שנאמר ונשגב ה' לבדו ביום ההוא ואומר מזמור שיר ליום השבת יום שכולו שבת ואומר כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבור, עיין ברה"א (לא) ובסנהדרין (שם), הרי אחרי ששת אלפים שנין יחרב העולם למשך אלף שנין ואיך מתקיים מה שאמר שלמה המלך ע"ה והארץ לעולם עומדת, עוד יש לדרק למה כתיב והארץ בהא הידוע, את זה איכא להבין ע"פ מה דיש מקשים על הפיוטים דר"ה דסותרים זא"ו, דבפיוט במוסף ליום ראשון ד"ה אנסיכה אומרים לראי יקפיל וחדשים יכפיל ליום זה פור הפיל מציון למלוך ופירשו המפרשים לעתיד יקפיל הקב"ה שמים ויחרבו וחדשים הן שמים וארץ ומציון ימלוך, והקשה הראב"ע היאך ימלוך מציון הא הארץ חריבה וציון גם היא חלק מהארץ, שוב מקשים רומיא דקראי כתוב אחר אומר כי שמים כעשן גמלחו והארץ כבגד תבלה וכתוב אחר אומר יסד ארץ על מכוניה בל תמוט עולם ועד, ויש שכתבו דיש חילוק בין ארץ ישראל לחוץ לארץ, דח"ל שהיא תחת ממשלת השרים של מעלה תכלה לעתיד ויחרב אבל ארץ ישראל ארץ שה' דורש אותה תמיד, כשם שהוא קיים לעולם כך ארצו קיימת לעולם, ובוה נוכל להבין מה שאמר שלמה המלך ע"ה והארץ בהא הידוע דהיינו ארץ ישראל שה' דורש אותה תמיד לעולם ועד עומדת וקיים ולא ישלוט חורבן בתוכה כי הארץ חביבה לפני הקב"ה כדאיתא במדרש רבה פ' מסעי: א"ל הקב"ה למשה הן הארץ חביבה עלי שנאמר (דברים יא) ארץ אשר היא דורש אותה תמיד וישראל חביבין עלי שנאמר (שם ז) כי מאהבת יי אתכם, אמר הקב"ה אני אכניס את ישראל שהן חביבין עלי לארץ שחביבה עלי שנאמר כי אתם באים אל הארץ כנען עכ"ל

מאמר נחמות ישראל

ג

עכ"ל, ולא יחריב הארץ החביבה לפניו, ובוזה יסיר הקושיא של הראב"ד מעל הרמב"ם פ"ח מה' תשובה ה"ח שכתב וז"ל: זה שקראו אותו חכמים העולם הבא לא מפני שאינו מצוי עתה וזה העולם אובד ואחר כך יבא אותו העולם, אין הרבר כן, אלא הרי הוא מצוי ועומד שנאמר אשר צפנת ליראיך פעלת וגו' ולא קראוהו עולם הבא אלא מפני שאותן החיים באין לו לאדם אחר חיי העולם הזה שאנו קיימים בו בגוף ונפש וזהו הנמצא לכל אדם בראשונה עכ"ל, וכתב הראב"ד בהשגותיו: א"א נראה כמכחיש שאין העולם חוזר לתהו ובהו והקב"ה מחדש עולמו ואמרו שיתא אלפי שנין הוי עלמא וחר חרוב ונמצא שהוא עולם חדש עכ"ל, ועיין מ"ש הכ"מ לתרץ קושי' הראב"ד, ולסמ"ש א"ש ואין הרמב"ם ח"ו מכחיש את המאמר דשיתא אלפי שנין אלא אלו ואלו דברי אלקים חיים, והמאמר דשיתא אלפי שנין קאי אח"ל והרמב"ם על מקום קיבוץ גלויות שהוא בארץ ישראל, וארץ ישראל לעולם עומדת.

ואיתא ביומא (גג:) במתני', אבן היתה שם מימות נביאים ראשונים ושתייה היתה נקראת גבוה מן הארץ שלש אצבעות, ובגמר' איתא תנא שממנה הושתת העולם, תנן כמ"ד מציון נברא העולם רתניא ר"א אומר עולם מאמצעיתו נברא כו' וחכמים אומרים מציון נברא ע"ש, ובתנחומא פ' קדושים את' י' איתא שלמה חכם היה והיה יודע עיקר משתיתו של עולם למה מציון מכלל יופי אלקים הופיע (תהלים ג') מציון נשתכלל כל העולם כולו כדתנינן למה נקראת שמה אבן שתיה שממנה הושתת העולם, והיה שלמה יודע איזה הוא הגיד שהוא הולך לכוש ונטע עליו סלפלין ומיד היו עושין פירות שכן הוא אומר נטעתי בהם עץ כל פרי, ובר אחר נטעתי בהם עץ כל פרי כשם שהטבור הזה נתון באמצע האיש כך ארץ ישראל נתונה באמצע העולם שנאמר (יחזקאל לה) יושבי על סבור הארץ, וממנה משתיתו של עולם יוצא שנאמר (תהלים ג) מזמור לאסף אל אלקים ה' דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש ועד מבואו מנין מציון מכלל יופי אלקים, ארץ ישראל יושבת באמצעיתו של עולם וירושלים באמצעיתה של ארץ ישראל ובית המקדש באמצע ירושלים וההיכל באמצע בית המקדש והארון באמצע ההיכל ואבן שתיה לפני הארון שממנה נשתת העולם, ושלמה שהיה חכם עמד על השרשין היוצאין ממנה לכל העולם ונטע בהם כל מיני אילנות ועשה פירות לפיכך הוא אומר עשיתי לי גנות ופרדסים, עכ"ל.

ובזה נבין כוונת הפסוק בראשית גו' הארץ בהיא הידוע, כלומר, הארץ הידוע שהוא ארץ ישראל נבראת בראשית כל חלקי העולם ואח"כ ניתוסף כל שאר חלקי הארץ, והעיקר תכלית הבריאה היתה ארץ ישראל כמו שעם ישראל תכלית בריאת האדם וכל שאר חלקי העולם המה טפלים לארץ ישראל וזהו את הארץ את הספל להארץ, כמו שדרשינן את בשרו את הספל לבשרו עיין פסחים (כב:) קידושין (נו:): ב"ק (מא:) וכן הא דכתיב את השמים בה"א הידוע, ג"כ הכוונה להשמים הידועים דכמו שברא הקב"ה ארץ ישראל של מטה כן ברא ארץ ישראל של מעלה כמו שמצינו

בדבר

מאמר נחמות ישראל

כדבר ירושלים בתנחומא פ' פקודי אות א': וכן הוא אומר מכוון לשבתך פעלת ה' כוננו ידיך, וכן אתה מוצא שירושלים מכוונת למעלה כמו ירושלים של מטה מרוב האהבתה של מטה עשה אחרת למעלה שנאמר (ישעיה מ"ט) הן על כפים חקותיך חומתיך נגדי תמיד, ועל מה חרבה אלא כי מהרו בניך מהרסיך ומחריביך ממך יצאו (שם) על זה חרבה, וכן אמר דוד ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחודו (תהלים קכב) כלומר, כעיר שבנה יה ותרגם ירושלים דמתבניא ברקיע בקרתא לאתחברה כחדא בארעא ונשבע ששכנתו לא יכנס בשל מעלה עד שיבנה של מטה, כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה, ומגין שכן כתיב (הושע יא) בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר, ואומר עתה מה לי פה נאם ה' כי לוקח עמי חנם (ישעיה נב), ר"ל ועתה מה לי פה נאם ה' מה אני מבקש פה בירושלים אחר שלוקח עמי ממנה, בחנם שאבוא בה לא אבוא, י"ר שיבנה במהרה בימינו, עכ"ל, וכן איתא שם סי' ב' אלה פקודי המשכן זש"ה ה' אהבתי מעון ביתך (תהלים כו) זה ההיכל שהוא מכוון במקום משכן כבודך, ארשב"י זאת אומרת שההיכל של מטה מכוון כנגד היכל של מעלה שנאמר (שמות טו) מכוון לשבתך פעלת ה' מקדש ה' כוננו ידיך עכ"ל, וזש"ה בראשית ברא גו' את השמים בהא הידוע השמים המכוונים כנגד ארץ ישראל וירושלים של מטה ששמה הארץ ישראל וירושלים וההיכל של מעלה ואח"כ שאר השמים, וזהו את השמים, וזה מה שהשתוקק והתחנן משה רבינו להכנס בארץ ישראל של מטה למען שתזכה נשמתו להכנס בארץ ישראל של מעלה.

וזהו הכוונה ששאל משה רבינו ע"ה לנפשו להיכן את עתיד לילך, כלומר, אם תזכה לעלות לארץ ישראל של מעלה אחר שתסתלק מעולם הזה אע"פ שלא אכנס בארץ ישראל של מטה, והשיבה למשה רבינו אתהלך לפני ה' בארצות החיים, פי' שגילה לו הנשמה אפילו אם לא יכנס בארץ ישראל של מטה ג"כ תזכה הנשמה להכנס בארץ ישראל של מעלה ובירושלים ובהיכל של מעלה, הנשמה אחר הסתלקותה מגופו תעבר ארץ ישראל של מטה ותעלה לארץ ישראל של מעלה, א"כ בכניסתו לארץ ישראל זוכה שלשה זכויות, א' הנאת ראיית מראה הארץ, ב' קיום המצות התלויות בארץ, ג' זכות לעלות לארץ ישראל של מעלה, ואם יכנס בארץ ישראל יזכה בכל השלשה, אבל אם רק יראה מראה הארץ מרחוק ולא יכנס פנימה או לא ישיג רק זכות א' הנאת הראייה אבל השנים הנשארים יחסר לו לקיים מצות התלויות בארץ ולזכות להגיע אל השלימות בתכלית ולכניסת נשמתו הקדושה לארץ ישראל של מעלה עולם הנשמות הקדושות ולהגיע למחוז הפצו.

ובגלל זה התחנן לפני הקב"ה אעברה נא ואראה את הארץ, לא רק לדאות את הארץ מרחוק כי אם אעברה נא בפנים הארץ או אזכה לכל השלשה זכויות הללו, ואם ח"ו לא יתמלא בקשתי להרשות לי להכנס ארצה, לכל הפחות תן לי ואראה את הארץ הטובה, דאם לא נפרש הכי ל"ל לבקש ואראה אם יעבור בארץ ממילא יראה את הארץ ולסיכך

מאמר נחמות ישראל

ה

ולפיכך אמר אעברה נא ולא אעברה ואראה נא. כי עיקר הבקשה היה להכניסו ושיעבור בארץ ובליט ברירה לכל הפחות שיראה לי מדאה הארץ מרוחק וענה לו הקב"ה מה שאתה משתוקק להכנס בארץ כדי לקיים חלק התורה במצות התלויות בארץ אתה מקיים את המצות התלויות בארץ בלימוד חלק התורה במצות התלויות בארץ כי כל הלומר תורת ארץ ישראל כאלו מקיימן כמ"ש לעיל בהקדמה. ועוד כיון דאתה רוצה לקיים כל המצוות התלויות בארץ הו"ל מחשבה טובה שהקב"ה מצרף למעשה כראיתא בקידושין (מ) מאי ולחושבי שמו אמר רב אסי אפילו חושב אדם לעשות מצוה נאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה ע"ש. וכראיתא בגמרא דסוטה (שם) א"ל הקב"ה כלום אתה מבקש אלא לקבל שכר מעלה אני עליך כאלו עשיתם ע"ש. ועיין מ"ש בספרי עשר תעשר בשער התחזקות מאמר נ"ד שאנכי מבאר המאמר הנ"ל ומה הכוונה מה שאמר הקב"ה למשה רב לך אל חוסיף דבר אלי עוד ברבר הוה ע"ש. ומה שביקש משה רבינו ע"ה ליהנות מהמראה של ארץ ישראל ענה לו הקב"ה בקשתך נתקבל עלה על ראש הפסגה ושא עיניך ימה וצפנה ותימנה ומזרחה וראה בעיניך. הרי הסכים הקב"ה למלאות בקשתו שיראה בעיניו מראה ארץ ישראל לארכה ולרחבה. וכן מה שביקש להכנס לארץ ישראל של מטה כרי שיזכה להכנס בארץ ישראל ובירושלים של מעלה ענה לו הקב"ה שהמטרה להכנס לארץ ישראל של מעלה תשיג אפילו אם לא תכנס לארץ ישראל של מטה תזכה לעלות לארץ ישראל של מעלה. וזה מה שאמר הקב"ה כי לא תעבור את הירדן הזה. הזה רייקא. רק הוה לא תעבור בעבר הירדן הזה שהוא ארץ ישראל של מטה לא תעבר אבל בארץ ישראל של מעלה תכנס מפני שנשמתך קרושה היא כ"כ שאיננה זקוקה לחיקון כניסה לארץ ישראל של מטה. הרי נתמלא רוב משאלות לבו לטוב ותפלתו ותחינתו עשה פרי. א"כ שפיר אמר התנחומא שמשל למר שלא יאמר אדם הואיל וחולי שלי מסוכן ועשה דייתקי וחלק כל אשר לו לא יאמר הואיל שעשה דייתקי יתייאש ולא יתפלל עוד אלא יתפלל שאין הקב"ה פוסל תפלת כל בריה מתפלת משה רבינו שלא התייאש מלבקש רחמים אפילו לאחר שעשה דייתקי וסידר עניני הכלל בנוגע לעתיד של ארץ ישראל ובנוגע ליהושע ממלא מקומו כמו אדם המסתלק ומתפטר מכל דבר ובכל זאת רגא מאד על שהולך בלי שום זכות בארץ ישראל הקרושה. ואע"פ שידע שלא יכול להכניס את עם ישראל מפני גזירת מי מריבה שאמר הקב"ה לכן לא תביאו אל הארץ התחנן לפני הקב"ה ואמר יודע אני מה שאמר הקב"ה אלא הראני מדת רחמים ה' ה' אל רחום והפציר בתחנונים והתפלל תקט"ו תפלות. תפלות כמנין ואתחנן להשיג זכיות בארץ הקדושה והקב"ה לא השיב פניו ריקם והשיג זכיות שבארץ הקדושה כמיש לעיל. כן אנחנו בני ישראל מיום שגלינו מארצנו ונתרחקנו מעל ארמתנו ונתפורנו בארבע כנפות הארץ וזה קרוב לאלפיים שנה שלא באנו אל מקום מגוה לכף רגלינו ונמסרנו למשיסה ולבזיה ולמכה ולחרמה והמקום היחידה לסליטה אינו אלא ארצנו הקדושה. אנחנו טובעים בים הגדול

הגדול של צרות וגלי הים הם האנטישמים רוצים לטובעונו ולמחוק את שמנו והצלה היחידה שלנו לבנות את התיבה להנצל מימי המבול השוטף, לבנות את ארצנו הקדושה שהיא הגנה היחידה של עם ישראל כי אך ורק בארצנו הקדושה נמצא מקום מנוח לכף רגלינו ולבוא אל המנוחה ואל הנחלה, כמו שמצינו בינה של נח שלא מצאה מנוח לכף רגלה רק לשוב אל התיבה, כרתיב ב'פ' נח ולא מצאה היונה מקום לכף רגלה, ואמר המדרש רבה על הפסוק הזה וז"ל: אלו מצאה מנוח לא היתה חוזרת ורכוותה היא ישובה בגוים לא מצאה מנוח אילו מצאו מנוח לא היו חוזרין ורכוותה ובגוים לא תרגיע ולא יהיה מנוח לכף רגלך אלו מצאו לא היו חוזרין עכ"ל, הרי מקשר המדרש הפסוק דיונה עם הפסוקים דעם ישראל ובמה הם דומים, אפשר להבין את זה ע"פ מה ראינו בב"ר (שם) דהקב"ה גילה לנח עתירות ישראל דעתידין להשתעבר בגלות ארבע מלכיות וגלות האחרון הוא גלות ארום ומיד האדם מיד איש אחיו זה עשו וכתוב ויצלנו נא מיד אחיו מיד עשו ארדש את נפש האדם אלו ישראל, ע"ש, הכוונה כיון שאחר המבול הקב"ה נשבע שלא יביא עוד מבול לעולם ואם בני ישראל לא ישמרו את התורה עונש שלהם שיגלו בין אומות העולם למרק עונותיה עד שיבא קץ הימין ויגאלנו. הגאולה תליא בנו כראמדינן בסנהדרין (צח). דר' יהושע בן לוי שאל ממשיה לאימת אתי מר א"ל היום אם בקולו תשמעון ע"ש, ר"ל אם יעשו תשובה יגאלו ואם לאו יעמוד עליהם מלך קשה כהמן, כראמר ר' יהושע (שם צו): הקב"ה מעמיד להן מלך שגזרותיו קשות כהמן וישראל עושין תשובה ומחזירין למוטב עכ"ל.

ואינא במגילה (יר). גדולה הסרת טבעת יותר מארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות שנתנבאו להן לישראל שכולן לא החזירו למוטב ואילו הסרת טבעת החזירתן למוטב, עכ"ל, ואם היה לבני ישראל מנוחה בין האומות לא היה שום סיבה שיחזרו בתשובה ולא יהיה לעם ישראל תקומה ולא ישובו לארצם לעולם ותשאר ארץ ישראל שוממה מאין בניה. מאת ה' היתה זאת שבגוים יש לא ימצאו מנוח שאלו מצאו מנוח לא היו חוזרים בתשובה, וזה מה שהראה הקב"ה לנח על דבר היונה כשיצאה מן התיבה ולחוק אלו מצאה מנוח לכף רגלה בחוק לתיבה לא היתה שבה אל התיבה לעולם, זהו רמז לעם ישראל שנמשלו ליונה, כראמדינן בשבת (מט). ומאי שנא כנפי יונה משאר עופות. משום דאמתיל כנסת ישראל ליונה שנאמר כנפי יונה נחפה בכסף וגו' ע"ש, שיגלו בין אומות העולם ולא ימצאו שם מנוח ויהיו שם נרדפים ומעונים ביסורים נוראים עד שלא יהיה ברירה אחרת רק לשוב אל ארץ אבותם, כי זאת הארץ אשר מגין עליהם מן הגוים המתאווים לטבעם במבול הפשיסטים והנצים שונאי ישראל וכל מי שיש לו יכולת בידו לעזוב את ארצות הסמאות ולעלות לא"י, לא להחמיץ את המצוה ואת השעה ולהיות זרין ונשכר, כי מי יורע מה יולד יום אם לא יהיה נאלץ לעזוב את ח"ל ע"י המהרסים והמחריבים, וכמו שמשו רבינו ע"ה אסילו לאחר שנגזר עליו גזירה שלא יכנס לארץ ישראל ובכל זאת לא התיאש מלבקש רחמים ולהתחנן לפני

מאמר נחמות ישראל

ז .

לפני הקב"ה להקל עליו הגוירה ושיתן לו זכיות בארץ ישראל ותפלתו נשמעת כמו שבארנו. כן עם ישראל אע"פ שנגזר עליהם גלות לא נתיאשו מלשוב לארצם הקדושה והתפללו לפני הקב"ה על ציון וירושלים ועל הארץ כולה וב"ה לא השיב ריקם כי חלק בזכות ארץ ישראל כבר זכינו שיש לנו בעוה"ת איזה מאות אלפים בנים שבים לגבולם ובונים עירות ומושבות. כן ירבו. ועלינו להתפלל לפני הקב"ה שימלא משאלות לבנו לזכות את כל ארץ ישראל ולבנותה כולה ולבוא אל המנוחה והנחלה ע"י גאולת כל ישראל וכל ארץ ישראל אין לנו להשען על שום הבטחות של בשר ודם אלא על אבינו שבשמים.

וזאת היתה חטאת מנהיגי הציונות ששמו כל בטחונם על-כחות עצמית טבעית ועל הבטחות ממשלת המנדט בלי עזרת השי"ת. כי לא נשמע מפייהם בכל הקונגרסים שלהם שיאמרו בעזרת השי"ת ושכחו את השיר המעלות לשלמה שאמר אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו, אם ה' לא ישמר עיר שוא שקר שומר, וזה גורם להגברת הסתרת פנים מעם ישראל כמו שכתבתי בספרי ותאמר ציון על התורה בפי' וילך על הפסוק: וחרה אפי בו ביום ההוא ועובתים והסתרותי פני מהם והיה לאכול ומצאוהו רעות רבות וצרות ואמר ביום ההוא הלא על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה כי פנה אל אלהים אחרים. צ"ל אם כבר באו לידי הכרה והבנה על כי אין אלהי בקרבי מצאוני הרעות האלה. והרעות והצרות האלה לא באו במקרה אלא מההשגחה. הרי חזרו בתשובה ולמה יאמר הקב"ה ואנכי הסתר אסתיר פני מהם, ואמרתי הכוונה מה שאמר ביום ההוא גו' שתולה הסבה שמצאו אותם הרעות והצרות הרדיפות והפרעות ע"פ הטבע הוא, כי בארץ לא שלנו אנחנו, וגדים בארץ, לרגלי המצב נתעוררו רעיון הציונית לעלות לארץ ישראל ארץ אבותינו, ארץ שלנו שמה יהיה לנו ע"פ הטבע מנוחה מן הצוררים מן שונאי ישראל כי אנחנו נבנה את ארצנו ומי יהין לבו להפריע לנו כי ארץ אבותינו היא ולהתגשם הרעיון הזה פנו לממשלת אנגליא שהמה יעזרו להם ע"פ דרך הטבע בלי עזרת השי"ת והשיגו את הצהרת בלפור, ומה היה הסוף גם בארצנו ארץ אבותינו מצאו לנו השונאי ישראל האנטישמים לרדוף אותנו ולשפוך דמנו ולשרוד רכושנו. כך הוא גורל של דרך הטבע והקב"ה הסתיר את פניו מאתנו, וזהו הכוונה ואמר ביום ההוא על כי אין אלהי בקרבי מצאוני הרעות האלה, כלומר, ע"פ הטבע צריך להיות ככה כי אין בידינו כח הטבע, והמפרשים כתבו דאלהים בנימטריא טבע, כדכתיב בראשית ברא אלהים, הטבע נברא בראשית, וגם כאן הכוונה על כי אין אלהי ר"ל הטבע בקרבי שאנחנו בארץ נכריה, בארץ לא לנו הילכך רודפים, לכן אנו צריכין לחפש לרכוש כחות טבעיות ולפנות לאומות העולם שהמה יתנו לנו את ארצנו ולא פנו לאלהי אבותינו שהוא כרת ברית עם אבותינו לתת לזרעם את הארץ ירושת עולם, כמו שהתפללו עולי בבל כימי עזרא שסנבלט וטוביה והערכים והעמנים והאשדודים המריעו להעולים עבודת

מאמר נחמות ישראל

עבודת בנין המקדש והארץ ויקשרו כולם יחדו לבא להלחם בירושלים ולעשות לו תועה מה כתיב בנחמיה ד' ונתפלל אל אלהינו גו', וכיון שלא התפללו אל ה' אלא פנו לעובדי אלהים אחרים, אמר הקב"ה ואנכי הסתר אסתר את פני ביום ההוא; יעלו לארץ ישראל בכח הטבע בלי להתחנן לפני לעזור להם כי פנה אל אלהים אחרים, ר"ל, לעובדי אלהים אחרים, המה יעזרו לעם ישראל לגאול אותם ולתת להם את הארץ, כיון שהסתרת פנים מתגבר לא יוטב המצב כי לא יחדל הפרעות והצרות גם בארץ ישראל וכל הבטחות של האומות אין ערך כי כל כוננתם רק לטובת עצמם, כמו שאמרו חז"ל בריש ע"ז לעתיד לבא אמר להם הקב"ה במאי עסקתם אומרים לפניו רבש"ע הרבה כו' אמר להם הקב"ה שבעולם כל מה מה שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם, ע"ש, בלי עזרתהשם אין כלום, הנביא הושע אומר לנו ונשובה אל ה' כי הוא סרף וירפאנו יך ויחבשנו אשור לא יושיענו על סוס לא נרכב ולא נאמר עוד אלהינו למעשה ידינו נשלמה פרים שפתנו נקח חרב בידינו, ר"ל, בצלותינו ובבעתינו, כדכתיב בירמיה כ"ט, כי כה אמר ה' גו' כי אנכי ידעתי את המחשבות אנכי חשב עליכם נאם ה' מחשבות שלום ולא לרעה לתת לכם אחרית ותקוה וקראתם אותי והלכתם והתפללתם אלי ושמעתי אליכם ובקשתם אתי ומצאתם כי תדרשני בכל לבבכם ונמצאתי לכם נאם ה' ושבתי את שבותכם וקבצתי אתכם מכל הגוים ומכל המקומות אשר הרחתי אתכם שם נאם ה' והשבתי אתכם אל המקום אשר הגלית אתכם משם, הרי דברי אלקים חיים ברורים כי הצרות ורדיפות והיסורים אינו אלא לתת לעם ישראל אחרית ותקוה כדי לעודר הלבבות שלא להשתקע בח"ל ולהתפלל לפני אל מלא רחמים לרחם על עם ישראל להשיב את שבותם אל המקום אשר הגלה אותם משם, וזאת חסאת יהודי גרמניא שמחקו מסידור תפלתם את ציון וירושלים ואת גאולת ישראל וראו מה עלתה להם ומה הגיע עליהם.

הנקודה העיקרית לקיום הדת והאמונה תקות הגאולה היא, כי ע"י התקוה הזאת החליפו כח והיא יצקה בהם רוח כביר לשאת את כל התלאות בדומיה ועל ידה הועילה לשמירת הרכוש הרוחני וכל קניינים המוסריים עד היום ולא התבוללנו בין האומות, ובעת שיעלה על דעת ישראל בגלותם לפרק מעליהם עול התורה והמצוות יסבב הקב"ה כי יכבירו אויביהם אכפס עליהם ויחזירו למוטב ע"י המציקים ומענים את ישראל למען החזירים בתשובה שלמה כראיאת בתו"כ ס' בחוקותי על הקרא והבאתי אתם בארץ: זו מדה טובה לישראל שלא יהיו ישראל אומרים הואיל וגלגנו לבין אומות העולם נעשה כמעשיהם אני איני מניחם אלא אני מעמיד נביאי עליהם ומחזירין אותם למוטב תחת כנפי שנאמר והעלה על רוחכם היו לא תהיה אמר ה' אשר אתם אומרים נהיה כגוים ככל משפחות האדמה אלא חי אני נאם ה' אם לא ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחמה שפוכה אמלוך עליכם, על כרחכם שלא (בטובת) בטובתכם ממליך אני מלכותי עליכם, מה שאמר אני מעמיד נביאי עליהם המה המציקים את ישראל למען

מאמר נחמות ישראל

ט

למען החזירים בתשובה במקום הנביאים, כתוב בישיעה סי' ס': אני ה' בעתה אחישנה, וררשו רז"ל זכה אחישנה לא זכה בעתו, ופרשתי במאמר הכל מעלין לא"י דגאולה בעתו הכוונה שלא יהיה בפעם אחת אלא קימצא קימצא, דהחילוק שבין זכה ללא זכה היינו כמו רבשני רכיס יוכל הארס להשיג דבר מה מולתו, א) בצדק ומשפט ד"מ משה ידו אשר השה בו או הפקרון אשר הפקיד אתו, ב) בתורת חסד וחנינה כאשר ישאל איש עני ומסכן מתת יד מרעהו העשיר והנריב, המגיע לו בצדק ומשפט מקבל מיד בלי בקשות ותחנונים, ואם בתורת חסד עליו לבקש ולהתחנן שימלא בקשתו, ואותו הדבר גם ביחסנו אל השי"ת משתמשים באחת משתי הדרכים האלה כי השלמים ההולכים תמיד בתום לבב בדרכי ה' ועושים רצונו יכולים לבקש ממנו י"ת חסדו ואמונתו בבחינה מה גם בתורת משפט וצדק כעין שכר וגמול על מעשיהם הטובים, אפס האנשים הבלתי שלמים כ"כ הם מצטרכים לבוא תמיד רק בדרך תפלה ותחנונים, ועל שתי הבחינות הללו יהיה הגאולה העתידה, אם נהיה בבחינת זכה יגיע לנו הגאולה בצדק ומשפט בלי תחנונים על הקב"ה לגאול אותנו גאולת אחישנה בפעם אחת, ואם אנחנו בבחינת לא זכה עלינו לבקש ולהתחנן לפני עליון בתפלה ובתחנונים והקב"ה מרחם עלינו ומקבל תפלתנו וגואל אותנו קימצא קימצא אבל בלי תפלות ותחנונים לא מגיע לנו כלום.

הנה איתא במכות (כד): וכבר היה ר"ג ורבי אלעזר בן עזריה ורבי יהושע ורבי עקיבא מהלכין בדרך ושמעו קול המונה של רומי מפלטידו ברחוק מאה ועשרים מיל והתחילו בוכין ורבי עקיבא משחק, אמרו לו מפני מה אתה משחק, אמר להם ואתם מפני מה אתם בוכים, אמרו לו הללו כושיים שמשתחווים לעצבים ומקטרים לעבודת כוכבים יושבים בטח והשקט, ואנו בית הדום רגלי אלקינו שרוף באש ולא נבכה, אמר להן לכך אני משחק, ומה לעוברי רצונו כך לעושי רצונו על אחת כמה וכמה, שוב פעם אחת היו עולין לירושלים כיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם, כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים התחילו הן בוכין ור"ע משחק, אמרו לו מפני מה אתה משחק אמר להם מפני מהם בוכים, אמרו לו, מקום שכתוב בו והוד הקרב יומת ועכשיו שועלים הלכו בו ולא נבכה, אמר להן לכך אני משחק, דכתוב ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריה בן יברכיהו וכי מה ענין אוריה אצל זכריה אוריה במקדש ראשון וזכריה במקדש שני, אלא תלה הכתוב נבואתו של זכריה בנבואתו של אוריה, באוריה, כתיב לכן בגללכם ציון שדה תחרש וגו', בזכריה כתיב עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים, עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה הייתי מתירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה, עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה בירוע שנבואתו של זכריה מתקיימת, בלשון הזה אמרו לו עקיבא ניהמתנו עקיבא ניהמתנו ה' ניהמתנו אמן, עכ"ל.

שני

מאמר נחמות ישראל

5

שני המאמרים הנ"ל מחוסרים ביאור, ונראה דהמאמר הראשון אפשר להבין עפ"י מה שפירשתי מאמר כיוצא בו בסנהדרין (קא). וז"ל: אמר רבב"ה כשחלה ר"א נכנסו תלמידיו לבקרו אמר להן חמה עזה יש בעולם, התחילו הן בוכין ור"ע משחק, אמרו לו למה אתה משחק, אמר להן וכי מפני אתם בוכים, אמרו לו אפשר ס"ת שרוי בצער ולא נבכה, אמר להן לכך אני משחק כ"ז שאנכי רואה רבי שאין יינו מחמיץ ואין פשתנו לוקה ואין שמנו מבאיש ואין דובשנו מרביש, אמרתי שמא ח"ו קיבל רבי עולמו ועכשיו שאני רואה רבי בצער אני שמח אמר לו עקיבא כלום חיסרתי מן התורה כולה א"ל לימדתני רבינו כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחסא עכ"ל. ויש על מאמר זה הרבה דקדוקים ונבאר את שני המאמרים האלה שהם בסגנון אחד ובכוונה אחת ע"פ הא דאיתא בקידושין (לט י.) במתניתין כל העושה מצוה אחת מטיבין לו ומאריכין לו ימיו ושנותיו ונחל את הארץ כו' ואמרינן בגמ' ורמינהו אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא ואלו הן כו' ותלמוד תורה כנגד כולם (משמע רמזוה אחריתי לא) אמר רב יהודה ה"ק כל העושה מצוה אחת יתירה על זכויותיו מטיבין לו ודומה כמי שמקיים כל התורה כולה כו' (פריד) וכל העושה מצוה אחת יתירה על זכויותיו מטיבין לו ורמינהו כל זכויותיו מרובין מעונותיו מריעין לו ודומה כמו ששרף כל התורה כולה ולא שמר ממנה אפילו אות אחת וכל שעונותיו מרובין מזכויותיו מטיבין לו ודומה כמי שקיים כל התורה כולה ולא חיסר אות ממנה, אמר אביי מתניתין דעברין ליה יום טוב ויום ביש ע"ש, וכתבו התוס' ד"ה מתניתין ופי' בקונטרס מי שעושה מצוה יתירה דהוי רובא זכות מתקנין לו בעולם הזה יום טוב ונפרעין ממנו עונותיו וזהו תיקון יו"ט לו לעוה"ב וכל שעונותיו מרובין דקתני מריעין לו היינו דעברין ליה הזמנת יום ביש שמשלמין לו שכר מצותיו כאן להיות מתוקן לו יום רע ור"ת פי' מתניתין דעברין ליה יום טוב ויום ביש ותרומתו בעולם הזה ומטיבין לו דברייתא הוי פירוש אמתיתון, כלומר, פעמים שעושין לו יום טוב כדי לקבל שכר מצותיו בעולם הזה ובאותו יום יהא דומה לו כמו שקיים כל התורה כולה אבל רוב ימיו של רשע שרוי ברעה והיינו שעונותיו מרובין על זכויותיו ומריעין לו היינו פעמים שעושין לו יום רע כדי למרק עונותיו בעולם הזה ובאותו יום יהא דומה לו כמו ששרף כל התורה, אבל רוב ימיו של צדיק שרוי בטובה כשזכויותיו מרובין על עונותיו, ע"ש.

יוצא מכל הנ"ל שרוב זכאי ולא כולה או היסורים שיש להצדיק בעולם הזה יותר טוב בשבילו כדי למרק עונותיו בעולם הזה ויבא בעולם הבא מנוקה מכל עון ויבא על שכרו בשלימות כי יפה קורת רוח בעולם הבא מכל חיי עולם הזה, וצדיק גמור שלא חסא כלל טוב לו בעוה"ז וטוב לו בעולם הבא, ואם הוא טובל יסורים בעולם הזה אינו אלא מפני עונות הדור, וכשחלה ר"א ונכנסו תלמידיו לבקרו כשאמר להם חמה עזה יש בעולם הבינו שמרמו להם שהוא טובל יסורים מפני עונות הדור כי הוא לא חיסר

מאמר נחמות ישראל

יא

חיסר כלום מן התורה ולא בגלל עונות שלו הוא טובל יסורים התחילו הן לבכות כי שמה מפני עונות שלהם הוא טובל כי ר"א ודאי קיים כל התורה כולה ולא חיסר ממנה כלום מלקיים הרי הוא הס"ת עצמה והוא טובל יסורים ודאי אין זה אלא מפני חטאינו. ור"ע אמר להם לכך אני משחק כיון שקיים כל התורה והוא הס"ת ובודאי יבא על שכרו בשלימות בעולם הבא והיות שא"א בעולם הזה שלא יחטא כלל, יותר טוב בשבילו שיסבול יסורים בעוה"ז כדי למרק אותו מן החטאים ויבא בעולם הגמול נקי לגמרי ויקבל שכרו משלם וכיון שזהו לטובתו אני משחק ושמה כי אדרבה כל זמן שאני רואה רבי שאין יינו מחמץ כמו דאיתא בברכות (ה): ר"ה תקיפו ליה ד' מאות דני דחמרא ע"ש, ואין פשתנו לוקה ואין שמנו מבאיש ואין דובשנו מדביש אמרתי שמה ח"ו קיבל רבי עולמו ועכשיו שאני רואה רבי בצער אני שמח כדי לקבל עולמו בעולם הבא בשלימות, וכשמע ר"א דברי ר"ע שמנמק דבריו על מה ששמח כדי שר"א יסבול בעוה"ז יסורים כדי למרק עונותיו משמע שראה בר"א שחיסר מן התורה איזה מצוה וע"ז צריך לסבול כדי למרק עונותיו לכן שאל ר"א את ר"ע תלמידו, עקיבא כלום ראית שחיסרתי מן התורה כולה שע"ז צריך לסבול יסורים, א"ל לימדתני רבינו כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, וכתבתי במקום אחר הכוונה איך אמר לימדתני רבינו, הא פסוק זה שלמה המלך אמר, אלא הוא למר אותו כוונת הפסוק למה האריך ואמר אין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, בקיצור היה לומר כי אין צדיק אשר לא יחטא, ופי' כוונת הפסוק כי מפני שהוא אדם החומרי א"א אפילו צדיק הכי גדול שיעשה טוב בשלימות, כלומר, שיעשה המצוה בשלימות בלי שום חסרון וע"ז החסרון צריך לסבול בעוה"ז וזהו התיקון יו"ט שלו לעוה"ב, ואותו הכוונה ג"כ מה ששחק ר"ע בשעה שהיו מהלכין בדרך ושמעו קול המונה של רומי מפלטירו מרחוק מאה ועשרים מיל התחילו ר"ג וראב"ע ורבי יהושע בוכין על המצב של עם ישראל בגלות עם ה' עושי רצונו שרויים בצער וסובלים יסורים נוראים ואומות העולם עוברי רצונו ששים ושמחים ומתענגים כל תענוגי עולם הזה, ור"ע היה משחק מזה שראה שעוברי רצונו שמחים ומתענגים נתעורר שמחה בלבו יותר, כי למד ק"ו אם לעוברי רצונו כן גותן להם הקב"ה שכל בעולם הזה בעד איזה מצוה שעשו ואין הקב"ה מקפח שכל כל בריה, ישראל עושי רצונו על אחת כמה וכמה שישלם השכר לאיש כמעשהו מכל טוב בעולם שכולו טוב, ההבדל שיש בין עם ישראל לאומות העולם, עם ישראל עם הנצחי, עם חי וקים לעולם ועד, כי עיקר החיים של עושי רצון הקב"ה רק אחד הפרדת הגוף כי אז הוא חי חיים הנצחיים ומקבל השכר נצחי, מה שאין כן באומות אין להם רק חייה שעה שבעולם הזה ותו לא, חילתך אם עשה איזה פעולה טובה גותנת לו שכר פעולתו רק בעולם הזה, ומזה שרואין שהקב"ה משלם שכר לעוברי רצונו ושומעים קול המיית ההצלחות הזמניות אשר הם שקטים ושלוים בחיים בעד איזה מצוה בעולם הזה, אע"פ שמשתחוים לעצבים ומקטרים לעבודת כוכבים ועוברים אפילו על עבירה שבשבע מצות

בִּנְיָ וְזֶה אֲנַחְנוּ רוֹאִים בְּעֵינֵינוּ בְּעֵצְמֵנוּ עַל אַחַת כְּמָה וְכֵמָה שִׁישְׁלֵם הַקִּבְ"חַ שְׂכָר לְכָל צָדִיק וְצָרִיק בְּעַד כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה בְּעוֹלָם הַגְּמוּל בְּשִׁלְמוֹת בְּלִי גִבּוֹן וְגִרְעוֹן כָּלל וּבִגְלָל זֶה עָלָיו לְסִבּוֹל יִסּוּרִים בְּעוֹה"ז לְכַפֵּר עוֹנוֹת בְּעוֹה"ז. לְמַעַן שִׁיבֵא לְעוֹלָם הַבָּא נְקִי מִפְּשַׁע וְחַטָּאָה וְיִקְבַּל שְׂכָרוֹ מִשְׁלֵם וּבְעַד זְכוֹת זֶה כְּדָאֵי לוֹ לְסִבּוֹל יִסּוּרִים בְּעוֹה"ז לְמַרְקָ עוֹנוֹתָיו רֵאֵן צָרִיק בְּאַרְץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יִחְטָא, גַּם הַיִּסּוּרִים שֶׁל הַגְּלוּת הִמְרָ כְּדֵי לְקַרֵב אֶת הַגְּאוּלָּה הוּא כִּי מִפְּנֵי חֲטָאָנוּ גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ וְנִחְרַב בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ, וְהַיִּסּוּרִים מִמְרָקִים אוֹתָנוּ וּמְכַפְּרִים עוֹנוֹתָנוּ וּמְקַרְבֵּי גְאוּלְּתָנוּ, בּוֹמֵן שֶׁתִּתְמַלֵּא סֵאת צְרוּתָנוּ יִשְׁפּוּט צוּרְרֵינוּ, וְיִנְקוּם נִקְמָתָנוּ, כְּמֵאֲמַר הַמִּדְ"ר בְּפ' מִשְׁפָּטִים אֲמָרוּ יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רְבוֹן הָעוֹלָם עַד מִתִּי אֵי אַתָּה עוֹשֶׂה דִין בְּעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, אֲמַר לָהֶם עַד שֶׁתִּגִּיעַ עוֹנֹתְךָ לִיבְצָר שְׁנֵאֲמַר (יִשְׁעִיָּה כ"ז) בְּיוֹם הַהוּא כָרַם חֲמֵר עָנָה לָהּ, כָּלוּם קוֹטֵף אֲדָמָה אֶת כְּרָמּוֹ קוֹדֵם שִׁיתְבַּשֵׁל, אֲלֵא מֵאַחַר שֶׁהוּא מְבוֹשֵׁל הוּא קוֹטֵפוֹ וְנוֹתָנוּ בְּגַת וְדוּרְכּוֹ וּמוֹמְדָ וְהֵן עוֹנֵינָן אַחֲרָיו, כֵּן אֲמַר הַקִּבְ"חַ לְיִשְׂרָאֵל הַמִּתֵּינּוּ לִי עַד שֶׁתִּגִּיעַ עוֹנֹתְךָ שֶׁל אֲדָמָה וְאֲנִי דוּרְךָ אוֹתָהּ, שְׁנֵאֲמַר עַל אֲדָמָה אֲשֶׁלֶּיךָ נִעְלִי אֲנִי פוֹתַח לָכֶם וְאַתֶּם עוֹנִים אַחֲרָי, לִכֵּן נֵאֲמַר כָּרַם חֲמֵר עָנָה לָהּ עִכ"ל.

עַם יִשְׂרָאֵל מְבַקְשִׁים מֵהַקִּבְ"חַ לְהַחִישׁ לָהֶם הַגְּאוּלָּה וּלְשַׁפּוֹט אֶת רִשְׁעֵי אוֹיְמוֹת הָעוֹלָם צוּרְרֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר שִׁפְכוּ דַמּוֹ כְּמִים וְעִיְנוּ אוֹתָם קִשְׁיִם, אֲמַר לָהֶם הַקִּבְ"חַ עַד שֶׁתִּגִּיעַ עוֹנֹתְךָ לִיבְצָר, כְּלוֹמֵר, שֶׁעִדְיִן לֹא נִתְמַלֵּא סֵאתָם כְּמוֹ שֶׁאִם יִבְצוּר אֲדָמָה אֶת כְּרָמּוֹ קוֹדֵם שִׁיתְבַּשֵׁל הֵלֵא עֲנִיבִים יִתְנוּ חוֹמֶץ וְשֵׁנִי אוֹכְלֵיהֶם תִּקְהִינָה כֵּן לֹא יִחִישׁ ה' אֶת הַגְּאוּלָּה לִפְנֵי שֶׁנִּתְמַרְקוּ עוֹנוֹתֶם עֵי יִסּוּרֵי הַגְּלוּת, וְכִשְׁרוֹאֵן שְׁצֻרוֹת רְבוֹת בְּאוֹת סִימָן שֶׁהַקִּבְ"חַ רוֹצֵה לְקַרֵב אֶת הַגְּאוּלָּה וְכְדָאֵיתָא בְּסִנְהֵדְרִין (צַח), אֲמַר ר' יוֹחָנָן אִם רֵאִיתָ דוֹר שְׁצֻרוֹת רְבוֹת בְּאוֹת עָלָיו כְּנֶהַר חֲכָה לוֹ ע"ש, וְאֵין לְדוֹר שְׁצֻרוֹת רְבוֹת בְּאוֹת, עַל עַם יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מֵעַכְשָׁיו, רְדִישׁוֹת אֲכוּרִיוֹת גּוֹבֵרַת כָּל יוֹם בְּכָל אַרְבַּע כְּנִפּוֹת הָאָרֶץ תּוֹרַת הַפְּשִׁיטִים וְהַנְּאֻצִים מִתְּשַׁטּוֹת בְּכָל הָעוֹלָם לְרִדּוֹף אֶת עַם יִשְׂרָאֵל בְּכָל הַאֲמָצִים לְשִׁדּוֹד הַרְכוּשׁ וּלְרִצּוֹחַ נֶפֶשׁ עַד כְּלוֹתָם, תְּקוּפָה שְׁחוּרָה אִפְּלֵה מֵעוֹלָם לֹא הִיתָה בְּתוֹלְדוֹת יִשְׂרָאֵל בְּכָל מִשְׁךְ הַגְּלוּת, זֶה הָאֵלֶף וְשִׁמוּנָה מֵאוֹת וְשִׁבְעִים כְּמוֹ עַכְשָׁיו, הַצְּרוֹת נוֹבְעוֹת כְּנֶהַר, לִכֵּן עָלֵינוּ לְקוֹוֹת שֶׁהַגְּאוּלָּה קְרוֹבָה, פְּדוּיִם לְצִיּוֹן בְּרֵנָה מֵאַפְּלָה לְאוֹר גְּדוּל.

אוֹלָם אֲכַתִּי צְרִיכִין לְהִבִּין מֵהַ הַכוּוֹנָה שֶׁשִּׁמְעוּ קוֹל הַמוֹנָה שֶׁל רוּמֵי מִסְּלִטִירוֹ בְּרַחוּק מֵאָה וְעֶשְׂרִים מִיל, לִכֵּן נִרְאֶה לִי לְבַאֵר כִּי הַשְּׁנַי סִיפּוּרִים עִנִּין אַחַד הֵן, וְקוֹדֵם גְּבֵאֵר הַסִּיפּוּר הַשְּׁנַי מֵהַ שְׁשׁוּב פֶּעַם אַחַת הָיוּ עוֹלִין לִירוּשָׁלַיִם כִּיּוֹן שֶׁתִּגִּיעַ לָהֶר הַצּוֹפִים קָרְעוּ בְּגֵדֵיהֶם כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעוּ לָהֶר הַבֵּית רָאוּ שׁוֹעַל שִׁיבְאָ מִבֵּית קְדִשֵׁי הַקְּדִשִׁים הַתְּחִילוּ הֵן בּוֹכִין וְרַעַם מִשְׁחָק אֲמָרוּ לוֹ מִפְּנֵי מֵה אֲתָה מִשְׁחָק כו' אֲמַר לָהֶן לִכֵּן אֲנִי מִשְׁחָק דְּכַתִּיב (יִשְׁעִיָּה ח) וְאַעֲדִידָה לִי עֵדִים נֹאמְנִים אֶת אוֹרֵיהָ הַכֶּהֵן וְאַתָּה זְכָרְיָהוּ בֶן יִבְרָכְיָהוּ וְכִי מֵה עִנִּין אוֹרֵיהָ, אֲצֵל זְכָרְיָה, אוֹרֵיהָ בְּמִקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן, וְזְכָרְיָה בְּמִקְדָּשׁ שֵׁנִי, אֲלֵא תִּלְהֵ הַכְּתוּב נְבוֹאָתוֹ שֶׁל זְכָרְיָה נְבוֹאָתוֹ שֶׁל אוֹרֵיהָ, בְּאוֹרֵיהָ כְּתִיב לִכֵּן בְּגִלְלַכֶּם צִיּוֹן שְׂדֵה

תַּחֲרַשׁ

מאמר נחמות ישראל

ג

תחיש וגו' בזכריה כתיב (זכריה ח) עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה הייתי מתיירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה עכשיו שנתקיימה נבואתו בירוע שנבואתו של זכריה מתקיימת צריכין להבין במאי פליגי ר"ע והכירי, ומה תליא עדות ראוריה לעדות זכריה ואיזה קשר יש ביניהם, עדות דאוריה לפורעניות הוא ועדות זכריה לנחמות לישראל, והתוס' ד"ה באוריה כתיב כתבו וז"ל: וקשה דהא בכל המקרא לא מצינו פסוק זה בנבואתו של אוריה כי אם בנבואתו של מיכה המורשת, וי"ל דסמוך אהא ראיתא בספר ירמיה (לה) שנתנבא ירמיה על פורעניות ונתקבצו הכהנים והנביאים להורגו מפני שהיה מרבר מפורעניות ואמרו להם השרים אין אנו מסכימים שהרי מיכה דיבר מפורענות ולא נהרג וגם אוריה וגו' משמע שדבר אוריה כמו מיכה ומה פורענות דבר מיכה הוא קרא זה והוי כמו אוריה עכ"ל, מה שהביא התוס' הנ"ל מספר ירמיה הוא בקפיטל (כו) ושם כתיב דהנבואה דציון שרה תחיש גו' מיכה אמר ואוריה היה מתנבא ככל דברי ירמיה משמע לא כדברי מיכה, ומשמע דהתוס' מפרשים הא דכתיב וגם איש היה מתנבא גו' קאי אדלעיל אנבואת מיכה ועיין ברש"י, אך צריכין להבין למה אמר ישעיה הנביא ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ולא אמר את מיכה כיון דמפורש מצינו גבי מיכה, איכא למימר משום דנבואות דמיכה לא נתקיים דהיה ניבא בימי חזקיהו מלך יהודה שהיה ירא את ה' ויחל את פני ה' וינחם ה' על הרעה אשר דיבר עליהם ונתבטל הגזירה ע"י תשובה ותפלה, אבל נבואת אוריה בן שמעיהו שניבא בימי יהויקים ולא עשו השובה והגזירה לא נתבטלה לכן הכניס ישעיה הנביא אחד מהעדים את נבואת אוריה שנתקיים נבואתו, ואם נימא דאוריה ניבא כדברי ירמיהו והא נבואת ירמיה נתקיים למה לא הזכיר לאחד מן העדים נבואת ירמיה הנביא, אלא ודאי דאוריה ניבא באותו הסגנון שניבא מיכה ולא כסגנון של נבואת ירמיה, ועיקר הערות שיכול להצטרף לנבואת זכריה אינו אלא מנבואת של אוריה בסגנון של מיכה כדנבאר לקמן דצריכין להבין איך מצטרף עדות דאוריה לעדות של זכריה הא כל עד מעיד ההיפך מהשני, אוריה מעיד לפורענות וזכריה מעיד על נחמות, לכן ג"ל לבאר דשניהם מתנבאים לנחמות ישראל, וכשנתקיים נבואת אוריה מעיד עדות נאמנה שתקיים נבואת של זכריה, ונבין את זה ע"פ הא דאיתא בסוף פתיחת מ' רבתי דאיכה ובילקוט דניאל ט': א"ר זירא בא וראה כמה היא חצופה ארץ ישראל שעדיין עושה פירות, ולמה עושה פירות, ר' חנינא וריב"ל חד אמר על שם שמזבלין אותה וחרינה אמר על שם שהם מהפכים בעפרה ע"ש, איזה מין חוצפה רואין מארץ ישראל אינו מפורש מה היא, אם א"י עושה פירות, שבה הוא לא"י ולא לגנות ולומר עליה שהיא חצופה, ולמה שואל למה עושה פירות, איזה שאלה הא ידוע למה עושין פירות כדי לאכול וליהנות מהם ומה עונים על שם שמזבלין אותה וכי הפירות עושים בשביל שמזבלין, או שמזבלין בשביל שתעשה פירות.

כִּזְנוּ וְכָל לְהַבִּין עַפְפֵּי מַה שֶּׁהִבֵּאתִי בַסִּפְרֵי עֶשְׂד תַעֲשֶׂר בַּהֲמֹמֵר הַכֹּל מֵעֲלֵין לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, אִיךְ כִּשְׁעֵלָה הֲרַמְבַּ"ן לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְרָאָה רַב הַשַּׁפֵּעַ שְׁבֹא"י מְרֹב צַעַר בִּכְהָ וְנִתְעַלְף, וְכֹאשֶׁר שֶׁב לְאֵיתָנוּ וְנִתְיַשְׁבָּה דַעְתּוֹ וְשֶׁב רֹחוֹ הִתְחִיל לְשֹׁמֹה, שְׂאֵלוֹ לוֹ הַעֲוֹמֵדִים עַל יָדוֹ בַתְּחִלָּתוֹ מֵאֵי קִסְבֵּר וְלִבְסוּף מֵאֵי קִסְבֵּר, בַּתְּחִלָּה הַצַּעֲרָה כִּכְ עַד שֶׁנִּתְעַלְף, וְכֹאשֶׁר קָם וְשֶׁב רֹחוֹ שִׁמְתָה, שִׁמְחָה מֵהוּ זֶה עֲוֹשָׂה, עֵנָה לְהֵם, בַּתְּחִלָּה כֹּאשֶׁר רָאָה רַב הַשַּׁפֵּעַ בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל גַּם בְּזִמָּן הַחֲרָבָן וּמִי נִהְנֶה מֵהֵם, מִשְׁתַּחֲוִים לְעַצְבִּים מְקַטְרִים לְעַבֹּדָתָם, עַרְבִים שְׁפִלִים, וְעַם יִשְׂרָאֵל בְּגִלּוֹת סוֹבְלִים יִסּוּרִים נוֹרָאִים וְנִתְרַחֲקוּ מֵאַרְצָם וּמִמּוֹלַדְתָּם נִתְרַגְּזוּ כִּכְ עַד שֶׁנִּתְעַלְף, וְכֹאשֶׁר שֶׁב רֹחוֹ וְדַעְתּוֹ נִתְיַשְׁבָּה נִתְעוֹרֵר בְּלִבּוֹ נַחֲמָה וְשִׁמְחָה וְהוֹכַחָה כִּי לֹא אֲבֵדָה תְּקוּתָנוּ וּמִמָּה שֶׁרָאָה עֵינָיו שֶׁגַם עַכְשֵׁי עוֹבְדִים אֲדַמַּת אֲרָצָנוּ וּמִצְמִיחָה וְנוֹתֵן שַׁפֵּעַ רַב וְאֲדַמָּה לֹא עֲזוּבָה וְשׁוֹמְמָה עַד שֶׁלֹּא תִהְיֶה מוֹכְשֵׁרָת לְעַבֹּדָה, אוֹת הִיא וְעֹדוֹת גִּאֲמָנָה שֶׁאַרְצָנוּ מַחְכָּה עֲלֵינוּ, וְתִבֵּל דְּבָרָיו בְּמִשְׁלַל לְאִשָּׁה מִיִּנְקָת שְׁהִילָד שֶׁלֹּה חֵלָה בְּמַחֲלַת הַקִּיבָה עַד שֶׁחָדַל לִינֵק מִשְׁדֵּי אִמּוֹ בְּעֻצַּת הַרֹפְאִים, הִנֵּה הָאִשָּׁה בְּכָל מֵאֲמָצִי כַּחַה מִשְׁתַּדֵּלָת לְעֲשׂוֹת, תְּרוֹפּוֹת שֶׁלֹּא תֵאבֵד הַחֵלֶב מִשְׁדֵּיהַּ מִחֲזוֹרֵת אַחֲרֵי יֵלָדִים זָרִים אוֹ כְּלָבִים צַעֲרִירִים שֶׁהֵמָּה יוֹנְקוּ הַחֵלֶב מִשְׁדֵּיהַּ מִפְּנֵי שֶׁתְּקוּתָהּ חֲזָקָה שְׁעוֹד יֹשֵׁב הַיָּלֵד לְאֵיתָנוּ וְלִבְרִיאֹתוֹ וְתוֹכֵל לְהִנְיֹק כְּמִקְדָּם, שֶׁאִם לֹא הִיָּה לָהּ שׁוֹם תְּקוּהָ שֶׁשׁוֹב יֵשִׁיב הַיָּלֵד לְהִנְיֹק מִשְׁדֵּי אִמּוֹ לְמַה לֵּה כֹּל הַטְּרַחָה הַזֹּאת לְחַפְּשָׁה אַחֲרֵי כְּלָבִים וְיֵלָדִים זָרִים כִּי אֵין לָהּ צוֹרֵךְ עוֹד חֵלֶב בְּשִׁדְיָהּ בְּשִׁבִיל הַיָּלֵד, כֵּן הֲרַבְּדוּ אֲתָנוּ מִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גִלְיָנוּ מֵאַרְצָנוּ וְנִתְרַחֲקָנוּ מֵעַל אֲרַמְתָּנוּ וְחָדַלְנוּ לִינֵק מִטּוֹב אֲרָצָנוּ וְאִם הִיָּה בְּדַעַת הַשִּׁי"ת ח"ו לְעֹזוֹב אֲתָנוּ לְעַד וְלִנְצַח לְבִלִּי הַשֶּׁב שְׁבוּתֵינוּ עַל אֲרַמְתָּנוּ לְמַה מִסַּד הָאֲרָץ לְיָדֵי זָרִים וְעַרְבִים שְׁפִלִים לְעַבְדָּה וְלִשְׁמֵדָה הֵא אֲרָץ יִשְׂרָאֵל בְּרָא הַקַּב"ה רַק בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל כְּדַכְתִּיב בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָאוּ רֵאשִׁית, בְּרָא אֶת הָאֲרָץ הָאֲרָץ הַיְדוּעָה שֶׁהִיא אֲרָץ יִשְׂרָאֵל כַּמ"ש לְעֵיל, וְכִיוֵּן שֶׁנִּגְזַר שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל יַעֲזוּבוּ אֶת אֲרָץ יִשְׂרָאֵל עַל הַקַּב"ה לְהַפְסִיק הַשַּׁפֵּעַ לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְיִשְׂאֵר שִׁמְמָה וְקוֹץ וְדַרְדַּר תִּצְמַח כִּי אִם לֹא בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל בְּשִׁבִיל מִי עֵינָן מֵהַ שְׁהֵאֲרַכְתִּי בֹזֵה לְבָאֵר הַרְבֵּה פְּסוּקִים בַּמֵּאֲמֵר חֲנ"ל, ע"ש,

וְבוֹה נִבִּין דְּבָרֵי הַמְדַרְשׁ הַנ"ל רֵא"ר זִירָא בָא וְרָאָה כַּמָּה הִיא חֲצוּפָה אֲרָץ יִשְׂרָאֵל שְׁעֵדִיין עוֹשָׂה פִירוֹת, ר"ל עַכְשֵׁי שְׂאִין בְּנֵי בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל בְּשִׁבִיל מִי הִיא עוֹשָׂה פִירוֹת, בְּשִׁבִיל זָרִים עוֹבְדֵי אֱלִילִים וְכִי בְּשִׁבִיל אֱלֹהֵי בְּרָא הַקַּב"ה אֶת אֲרָץ יִשְׂרָאֵל, וְחֲצוּפָה גְדוּלָה לְעֲשׂוֹת פִירוֹת בְּשִׁבִיל זָרִים וְנִכְרִים, וּבְנֵי שְׁבַגְלָם נִבְרָא א"י וְלֵהֵם נִיתֵן בִּידוּשָׁה אֵינֵם נִהְנִים כְּלוֹם, וְהִיָּה ע"ס אִמַּת וְצַרְק לְהִיּוֹת שְׁבַכֵּל זִמָּן הַעֲדָר בְּנֵי בְּאַרְץ שֶׁתִּהְיֶה הָאֲרָץ תְּרַבָּה וְשִׁמְמָה וְלֹא לְהוֹצִיא פִירוֹת בְּשִׁבִיל זָרִים כְּמוֹ שֶׁהִיָּה הַמִּשְׁקָל רֵאשׁוֹן שֶׁל הֲרַמְבַּ"ן ע"ז עֲנֵה ר"ח וְרִיכ"ל וְאָמְרוּ כִּי גַם מֵה שֶׁעַכְשֵׁי א"י עוֹשָׂה פִירוֹת לְטוֹבַת עַם יִשְׂרָאֵל הוּא חַד אֲמַר עַל שֶׁם שְׁמוֹבְלִין אוֹתָהּ כִּי לֹא לְנִצָּח הִיָּה אֲרָץ יִשְׂרָאֵל בִּיְדֵי זָרִים וְאִם הָאֲרָץ לֹא יוֹצֵא פִירוֹת בְּשִׁבִיל זָרִים לֹא יִצְאָה מִי שִׁיּוּבֵל אוֹתָהּ וּבְמִשְׁךְ

זמן

ומן גזר הגלות אם לא יהיה מי שיזבל את האדמה ולעבדה יתקלקל עד שלא יהיה אדמה מוכשרת לזרוע ולנטעה לעולם ובשוב ה' את שיבת ציון אז תהיה אדמה שממה ועזובה מאד ולא יצמח, הילכך לטובת העתיד של ישראל נחוץ להושיב שומרים על הרכוש של עם ישראל אפילו ע"י זרים שיעבדו ויתקנו לטייבה ולדיירה ולשבחה למען כשישוב שבותנו ימצא הארץ משובחת ויהנו כל עם ישראל מטוב הארץ הקדושה, וחרינה אמר שהתועלת מנתינת הפירות אפילו בזמן החורבן על שם שהם מהפכים בעפרה, ר"ל די מה שעושים תחבולות ופעולות שלא יצמח עשבים רעים וקץ ודרדר ומהפכים בעפרה אפילו בלי פעולות לשבח את האדמה כמו זבל וכדומה אלא אפילו רק לא לתת את האדמה להתקלקל ג"כ כדאי שהא"י תעשה פירות בשביל שישתדלו לעשות פעולות שלא להתקלקל, והכל לטובת עם ישראל לעתיד שנתרפא ממחלתנו ונשוב לארצנו כמו שאמר הנביא (ישעיה לג) היושב בה נשא עון בזמן שישב את עמו וישכנו בארץ ישראל לא יאמר עוד כי חולים המה ואינם יכולים ליהנות מטוב הארץ והעם היושב בה יהיה נשא עון, ובזה נבין דברי מיכה ואוריה דשניהם אמרו בסגנון אחד: לכן בגללכם ציון שדה תחרש וירושלים עיין תהיה והר הבית לבמות יער, בציון אמר שדה תחרש, ובירושלים אמר עיין תהיה, ולמה לא אמר מה תהיה בשאר מקומות שבארץ, ולפי מה שכתבנו לעיל דברי אוריה כדברי מיכה והא' כתיב בירמיה (כו) שנבואת אוריה היה על ירושלים ועל כל הארץ, כדכתיב: וגם איש היה מתנבא בשם ה' אוריה בן שמעיהו מקרית היערים וינבא על העיר הזאת ועל הארץ גו', ואם אוריה אמר כמו שאמר מיכה הא מיכה לא הזכיר כלל הארץ כולה, לכן נראה דמה שאמר ציון שדה תחרש הכוונה על כל הארץ והארץ כולה בשם ציון יקרא כי ציון עיר המלוכה שבארץ ישראל קורין את כל הארץ על שם עיר המלוכה חוץ לירושלים יש לה חשיבות בפ"ע שנתקדשה בקדושת המקדש שיש בתוכה והיא בעצמה קדושתה עולה יותר מקדושת כל הארץ והר הבית עולה קדושתה מקדושת ירושלים מפני בית המקדש הילכך אינם נכללים בשם ציון ונזכרים בפ"ע, וס"ל לר"ע דכל דברי אוריה לאו בשורות רעות אלא כולן נחמות ניהו מנחם את עם ישראל כי לא יגלו מארץ ישראל לעולם כי אם שוב ישבו לגבולם סימן לדבר כי ציון שדה תחרש, ארץ ישראל אפילו בזמן העדר עם ישראל בארץ ישראל יתיישבו ע"פ השגחה מאומות זרות בא"י כ"ז העדרם שיחרשו ויעבדו את הארץ ולא תעזב הארץ לגמרי ולא תתקלקל למען שהארץ תהיה מוכשרת לזריעה ונטיעה בשביל עם ישראל לעתיד, כי אם לא בשביל עם ישראל לעתיד בשביל מי יש צורך להמשיך עבודת האדמה בארץ ישראל בזמן שעם ישראל יהיו בגולה, ועוד סימן לירושלים עיין תהיה, לא תהיה בנויה עד שיבואו בני ישראל ויבנו את ירושלים כמו שראינו בימינו שלפני שבאו יהודים לא היה בירושלים אלא בנינים עתיקים לא תואר ולא הדר, הרחובות היו מלא בוך ורפש, ובתקופת ממשלת הטורקים היו משגיחים שלא תבנה ירושלים כי לולי זאת אומות העולם אשר מעדיצים ומקדישים

ומכבדים

ומכבדים את ירושלים מאד היו בונים את ירושלים כולה עד שלא היה נשאר בשביל יהודים מקום בירושלים לבנות, מה עשה הקב"ה העמיד משגיחים על ירושלים שלא יבואו זרים לבנות ירושלים עד שיהיה אפס מקום בשביל יהודים כמו שרואין בימינו שרוב תושבי ירושלים הם יהודים והר הבית לבמות יער גם עכשיו והכותל המערבי עומד חרב ומצפה לרחמי ה' שישכון בתוך ירושלים ויבנה בית המקדש בנין עולם ועד, א"כ מה שניבא אוריה ואמר, ציון שדה תחרש זהו בשורה של נחמה כי השי"ת יעשה הסד שבזמן הערר עם ישראל בארץ ישראל ישלח אנשים זרים שיצברו ארמת ארץ ישראל להפך עפרה שלא יצמח קץ ודרדר ועשבים רעים המקלקלים את הארמה ויזבלו אותה לשבחה ולתקנה שיהיה פקדון בידם להשיב להעם ישראל את הארץ חמדה טובה בעת שיפקוד הקב"ה אותנו לשוב לארצנו, כמו שמצינו בפי' בשלח מדר' על הפסוק ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים, וז"ל, אר"ש בר אבא אר"י כיון ששמעו הכנענים שישראל נכנסין לארץ עמרו וקצצו הנטיעות שהיו להן כיון ששמעו שנתעכבו במדבר ארבעים שנה היו סבורים שבמדבר תהא דירתם עמרו ונטעו נטיעות וגדלו אותן ואח"כ הכניסן לארץ ע"ש, כן עשה הקב"ה עמנו חסד במשך הגלות, שלא ישר הארץ בור בלי עבודה לטובת העתיד, וזה דוקא בכל הארץ חוץ ממקומות הקדושים כמו ירושלים עתיקא ומקום המקדש נשאר בחורבנם ע"פ השגחה עליונה, וזה מה שאמר אוריה בנבואתו, ירושלים עיין תהיה והר הבית יער ואת שתי הנביאות האלה שניבא על ציון ר"ל כל הארץ ועל ירושלים והר הבית בשורות של נחמה היא ועדות נאמנה כי הארץ מחכה ומצפה על עם ישראל מתי ישבו, ואת השתי נחמות הללו ראה ר"ע בשתי פעמים, הנחמה הראשונה ראה בפעם הראשונה כשהיה יחד עם חבריו ר"ג ור"א בן עזריה ורבי יהושע מהלכין בדרך ושמעו קול המונה של רומי מפלטירו ברחוק מאה ועשרים מיל, ר"ל ראו שהרומאים יושבים בארץ ישראל ועברו וודעו ונטעו על שטח מאה ועשרים מיל והצליחו בעבודתן ושמחו וצהלו בהצלחתן, התחילו הן בוכין מרוב צער, עם ישראל בגלות ואומות זרים נהנים מטוב הארץ ושמחים, כמו שהרמב"ן בכה בתחלה ור"ע משחק משום דסובר רבזה נתקיים הנבואה של אוריה ציון שדה תחרש, וזהו נחמה שמוה מתחזק התקוה שלנו שעוד ישוב הארץ לעם ישראל ולא לנצח ישכח אלקינו אותנו, ופעם השניה שהיו עוליץ ר"ע וחביריו לירושלים כיון שהגיעו להר הצופים קרעו כולם בגדיהם כדון אבלים וכשהגיעו להר הבית ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים התחילו הן בוכין ור"ע משחק כי אמר להם בזה אני רואה שנתקיים נבואת אוריה והר הבית לבמות יער, וזהו נחמה בשבילנו ובאלו השתי ראיות נתקיים השתי נחמות של הנביא אוריה וכיון שנתקיים נחמות של אוריה הנביא עדות נאמנה שיתקיים נבואת זכריה שעוד יושבו זקנים, וכרכיב ואעזרה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריה בן יברכיהו גו' כיון שנתקיימה עדות של אוריה נחמה היא לישראל שבטוחים שיתקיים עדות של זכריה הנביא שניבא עוד ישבו זקנים וזקנות גו', אחרי שהסביר להם

ר"ע

מאמר נחמות ישראל

יז

ר"ע שמה שראו כשהיו מהלכין בדרך ושמעו קול המונה כו' ומה שראו כשהגיעו להר הבית אין להצטער מזה אלא להתנחם ולהתחזק שהקב"ה ירחם עלינו ונשוב אל ארצנו ואל נחלתנו ולא אברה תקותינו כי מהמראה שראו בעצמו יש הוכחה ועדות לתקותינו כי הזכיר הנחמות האלה הנביא אוריהו כאמרו ציון שדה תחרש והר הבית לבמות יעד ואחר הסברה זו הבינו חביריו כי הצדק אתו וענו ואמרו בלשון הזה עקיבא ניהמתנו עקיבא ניהמתנו ה' נחמנו אמן, מה שאמרו פעמיים עקיבא ניהמתנו פעם א' על מה שראו כשהיו בדרך, ופעם ב' מה שראו כשהגיעו להר הבית, ופעם השלישי שה' נחמנו לעתיד שיתגשם התקות שלנו.

הודות לה' צוד ישענו שהנחמה של הנביא ציון שדה תחרש, בעזה"ת נתגשם באופן חלקי, כי ב"ה יש לנו כבר בארצנו מאתים ועשרים ושנים ישובים תקלאיים עוסקים בזדיעות ונטיעות וכל צרכי החיים ובסנהדרין (צח). אמר רבי אבא אין לך קץ מגולה מזה שנאמר ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל וגו' ע"ש. וב"ה הקץ הזה נתגלה ונתגשם. ירושלים העתיקה החרבן והשמים חוסף עליה הבנינים והרחובות שלה מעידה על חרבנה במלואה ושהיא מחכה על עם ישראל לבנותה. הר הבית השמים אשר ערבים הולכים עליו והכותל המערבי אשר מתקיים זכר לחרבן שמה עשר מאות ושבעים שנה ולא זו השכינה ממנו, ואף אחד מהאמות ומממשלות לא יהיו לבם לשנות צורתו ותמונתו כל העיר ירושלים העתיקה כי כולם מרגישים כי רק בתור פקדון נמסר להם לשמור עליהם לא לשנותם עד שיבואו הבעלים האמיתיים.

בלונדון נוסד בימים האלה ועירה מורכבת משליחי מלכי ערבים ורוזנים ושרים אנגליים וערביים יחד ומטכסים עצות איך לנתק את עם ישראל מארץ ישראל אשר המה קשורים כ"כ בקשר חזק לארץ ישראל וחברי הועידה מתעצבים ואומרים ננתקה את מוסרותינו ונשליכה ממנו עבותימו כמו שאמר רוד המלך בזמור ג' למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק יתיצבו מלכי ארץ ורוזנים נוסרו יחד על ה' ועל משיחו ללחום על ה' כי מה שלוחמים על עם ישראל זהו על ה' כמו שמצינו בפ' מסות וירבר ה' אל משה לאמר נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים גו' ומשה אמר אל העם לאמר החלצו מאתכם אנשים לצבא ויהיו על מדין לתת נקמת ה' במדין, וכמו שאמר הספרי אמר להם לא נקמת בשד ורם אתם נוקמים אלא נקמת מי שאמר והיה העולם, ע"ש, וכתב רש"י שם שהעומד כנגד ישראל כאלו עומד כנגד הקב"ה ע"ש, ואינם מודים על עתידות ישראל בארץ ולוחמים גם על משיח צדקנו, אבל אנחנו עם ישראל מאמינים שיהגו ריק ויושב בשמים ישחק א' ילעג לנו, אנכי בטוח במאה אחוזים כי אנחנו ננצח כי נצח ישראל לא ישקר לא ע"פ הטבע כי ע"פ הטבע רחוק מן המציאות דהא אנחנו עם מפורד ומפורד בארבע כנסות הארץ ואין פנה שאין לנו שונאים ואויבים ורודפים, וים ערבים סבבנו ורוצים להפך את ארץ ישראל למדינת ערבי ורודשים עצמאות ואין לנו על מי להשען אלא על איבנו שבשמים שהבטיח לנו כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות ויקום מה שאמר הנביא זכריה (שם) כה אמר ה' צבאות הנני מושיע את עמי מארץ מזרח ומאריך מבוא השמש והבאתי אותם ושכנו בתוך ירושלים והיו לי לעם ואני אהיה להם לאלקים באמת ובצדקה.